

Babicz, Józef

Historia geografii i kartografii na XIX Międzynarodowym Kongresie Historii nauki (Saragossa, 23-29 VIII 1993)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 39/1, 175-176

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przestrzennego na przykładzie Nowego Sącza i innych miejscowości Sądecczyzny (Jerzy Staszekiewicz). Zagadnienie migracji roślin, spowodowanej działalnością człowieka, omówił Jan Kornaś w wystąpieniu zatytułowanym *Pięć wieków wymiany flor synantropijnych pomiędzy Starym i Nowym Światem*. Interesujący problem wkładu botaniki w kulturę zaprezentował Romuald Olaczek. Referat z pogranicza archeobotaniki i historii botaniki pt. *Roślina i człowiek w średniowiecznym Krakowie* przedstawiły Krystyna Wasylińska i Alicja Zemanek. Obrady drugiego dnia sesji (1 października) rozpoczęła Magdalena Ralska-Jasiewiczowa referatem *Zmiany klimatu i ingerencja człowieka w środowisko naturalne w przeszłości zapisane w osadach laminowanych*. Ryszard Ochrya omówił jeden z ważniejszych problemów fitogeograficznych pt. *Dysjunkcje transantarktyczne w nowym świetle*. Problematyce roślin niższych poświęcone były prezentacje Jadwigi Siemińskiej (*Czy glony mają znaczenie praktyczne*), Marii Ławrynowicz (*Grzyby jako wskaźniki zmian ekologicznych*) oraz Alicji Skirgiełło (*Wkład Instytutu Botaniki PAN do mikologii polskiej*).

Na zakończenie Sesji uczestnicy zaproszeni zostali do Muzeum Przyrodniczego Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie przy ul. Sebastian 9, na otwarcie wystawy poświęconej grzybom i porostom Polski i Antarktyki. Wystawa została zorganizowana przy współudziale pracowników obydwu instytutów Botaniki. Po południu odbyło się zwiedzanie Instytutu Botaniki PAN połączone z prezentacją posterów uzupełniających problematykę Sesji. W ostatnim dniu zjazdu (2 października) złożono kwiaty na cmentarzu Rakowickim na grobach profesorów szczególnie zasłużonych w historii botaniki krakowskiej, Władysława Szafera i Bogumiła Pawłowskiego. Dla osób zainteresowanych zorganizowano wyjazd do Stacji Terenowej Zakładu Ekologii Instytutu Botaniki PAN w Szarowie.

Alicja Zemanek
(Kraków)

HISTORIA GEOGRAFII I KARTOGRAFII NA XIX MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE HISTORII NAUKI (SARAGOSSA, 23–29 VIII 1993)

Zorganizowane przez Międzynarodową Unię Historii i Filozofii Nauki (ICHS) obrady Komisji Historii Geografii i Sekcji Historii Kartografii Kongresu odbywały się w budynku A i B Wydziału Medycznego przy ulicy Domingo Miral.

Tematem dwudniowego posiedzenia Komisji Historii Geografii była *Geografia w XIX i XX wieku*. Była ona zróżnicowana w zależności od osobliwości krajów, w których się rozwijała. Irlandka A. Buttimer ukazała rozwój geografii w swym kraju w kontekście walki o niepodległość, zaś Anglicy – w kontekście późnego darwinizmu (D. Livingstone) i późnej epoki imperialnej (J. Campbell). Uczestnicy z Ar-

gentyny przedstawili rozwój geografii w kontekście polityki wydawniczej i instytucjonalizacji tej nauki (M. Escolar, Quintero Palacias S.), a także jej popularyzacji. Podobnie uczestnik z Meksyku, Moncad Maya, przedstawił na przykładzie inżynierów-geografów profesjonalizację w tej dyscyplinie w XIX w., zaś przedstawiciel Hiszpanii, Casalas Costa, problemy urbanizacji w tym kraju. Przedstawiono też węzłowe problemy geografii w poszczególnych krajach. Tak Hiszpanie R. Garcia i J. Nogue-Font oceniali hiszpańską politykę w Afryce północnej (1876–1956) i jej wpływ na geografę regionalną, zaś A. Reguera-Rodriguez – instytucjonalną praktykę geograficzną we współczesnej Hiszpanii. W tym samym stylu prezentacji geografii w poszczególnych krajach wygłaszane były inne komunikaty, jak A. Espinosa o idei postępu w historii miast hiszpańskich w XIX w., K. Takeuchi o książkach geograficznych w Japonii w latach 1907–1945 lub D. Oldroyd'a o G. Taylorze i jego poglądach na rasy, środowisko, osadnictwo i ludność Australii. Próbę oceny współczesnej geografii polskiej w aspekcie jej przeszłości dał W. Wilczyński, który naukę tę przedstawił jako dyscyplinę stojącą *Między twórczością a quasi-intelektualnym oszustwem: – Wallenrodiańską spuścizną w geografii polskiej*. Wartościowy i pobudzający referat teoretyczny przedstawił uczestnik z USA J. P. Jones o powstawaniu obiektywizmu w naukowej geografii.

Na Kongresie tym historia kartografii była prezentowana w Sekcji G5. Dziesięciu autorów przedstawiło referaty dotyczące różnych problemów wysuwanych przez dawną kartografię. I tak Hiszpanie A. Rivero i A. Capablo – weryfikowali dokładność położenia geograficznego miejsc na ptolemejskiej mapie Hiszpanii. Początków kartografii nowożytnej dotyczyły dwa referaty: Hiszpana A. Hernando o mapie Aragonii J. B. Labano z 1615 r., i Meksykanina M. J. O. Moncada – o mapach Ameryki Środkowej tworzących obraz tego kontynentu w XVI w. Kartografię XIX w. omawiano w dwóch referatach hiszpańskich: Vidal Raich'a o mapie komunikacji rzecznej i kolejowej Francesco de Coelli z 1855 r., i referacie Muro Moralesa o mapie w skali 1 : 50 000, sporządzonej przez wojskowe służby topograficzne w latach 1856–1870. Natomiast autorzy włoscy: A. Lodovisi i S. Torresani ukazali w odbiciu map zmiany ekologiczne na wybrzeżach Adriatyku w ostatnich dziesięcioleciach. Oprócz tych referatów, wyłącznie z hiszpańskiego i włoskiego obszaru językowego, przedstawiony został w języku francuskim w ramach tzw. „Poster Session” przez J. Babicza temat: *Atlas Królestwa Polskiego, 1840, jako źródło do historii nauki*. Chodzi tu o nieznaną rękopiśmienną *Atlas* odkryty w Historycznym Archiwum Wojskowym w Moskwie, zawierający 22 mapy tematyczne i 4 tablice statystyczne, a noszący tytuł *Statisticeskij Atlas Carstwa Polskago*, z datą 1840 r.

W każdym razie w przeciwieństwie do Komisji Historii Geografii, skupiającej uczestników z wielu krajów, Sekcja Historii Kartografii ograniczała się niemal wyłącznie do uczestników hiszpańskich, meksykańskich i włoskich.

Józef Babicz
(Warszawa)